

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2026. № 1. ISSN 2307-2105

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2026.1.2>

УДК 332.146

T. A. Zaiats,

д. е. н., професор, зав. відділу соціального капіталу, Інститут демографії та досліджень якості життя імені Михайла Птухи НАН України

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9767-5527>

**ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ У
ВІДНОВЛЮВАЛЬНИХ ПРОЦЕСАХ В УМОВАХ ОБМЕЖЕНЬ І
РИЗИКІВ ВОЄННОГО ПЕРІОДУ**

T. Zaiats,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Head of the Department of Social Capital, Mykhailo Ptoukha Institute for Demography and Quality Life Research of the NAS of Ukraine

**INNOVATIVE POTENTIAL OF THE CONSTRUCTION INDUSTRY IN
RENEWAL PROCESSES IN THE CONDITIONS OF RESTRICTIONS
AND RISKS OF THE WAR PERIOD**

Досліджено аспекти зміцнення інноваційного потенціалу будівництва в умовах воєнного стану та системні обмеження, ризики і загрози у цій сфері з обґрунтуванням можливостей звуження сфери їх рестриктивного впливу на ключові параметри розвитку галузі. Акцентовано увагу на сучасних формальних і неформальних інституційних обмеженнях воєнного періоду та

необхідності активного використання ефективних регулятивних механізмів. На тлі проблем сучасного технологічного оновлення будівельного виробництва та потреб переходу на траєкторію сталого розвитку розглянуто позитивні тренди інтеграції будівництва в нову систему економічних зв'язків у контексті завдань гармонізації з європейськими нормами і стандартами. Серед обмежень і ризиків воєнного часу виокремлено ті, що обумовлюють можливу втрату конкурентної спроможності кадрового потенціалу будівництва у зв'язку із зміною ціннісних орієнтирів і мотивації трудової діяльності, погіршенням умов праці, скороченням соціальних видатків на робочу силу. У найближчій перспективі посилення інноваційної спроможності будівельних компаній має відбуватись у таких ключових напрямках: зміцнення їх ресурсного потенціалу; модернізація системи менеджменту; оптимізація системи взаємозв'язків з державними і комерційними структурами для розвитку партнерських відносин.

The systemic restrictions, risks, and threats on the trajectory of innovative development of construction formed under martial law are considered, as well as the main reasons for their occurrence and the possibilities of preventing restrictive effects on key parameters of the industry's development. Attention is focused on formal and informal institutional restrictions on innovativeness in construction, associated with the need for active use of modern regulatory mechanisms of influence. The formed institutional environment not only affects the competitiveness of construction enterprises, but also determines the possibilities of implementing innovations through the availability of credit resources and the development of mutually beneficial partnerships.

Changes in the regulatory and legal principles of state regulation of the development of the construction industry during the war period are identified. The problems of information provision and the lack of its reliable sources are considered. The problems of information provision and the lack of reliable sources

are considered. It has been established that the available statistical information does not fully reveal the innovative potential of the industry, however, certain ideas can be formed based on the trends in innovative activity of enterprises engaged in certain construction issues.

The current problems of developing and implementing the latest technologies in construction production are considered from the point of view of the needs of its innovative development and transition to a sustainability trajectory. Positive trends in the restoration and innovative development of construction in the context of European integration processes have been identified, aimed at strengthening integration processes and harmonizing the regulatory and legal support for the development of the industry with relevant European standards, norms, and procedures. Among the limitations and risks of losing the competitiveness of the construction workforce, changes in value orientations and motivation for work, reductions in social spending on labor, and deterioration of working conditions are highlighted.

In wartime, organizational and economic measures to counter and limit institutional, personnel, and financial risks become a priority. Construction should develop along a trajectory capable of providing the necessary saturation with innovative developments, highly qualified personnel, and sufficient financial resources. The innovative capacity of construction companies will grow in the following key areas: strengthening resource potential (research organizations, design institutes); modernization of the management system; optimization of the system of relationships with state and commercial structures for the development of partnership relations.

Ключові слова: інноваційний потенціал будівництва, інституційні обмеження воєнного періоду, ризики і загрози, неформальна зайнятість у будівництві, тренди інноваційного оновлення.

Keywords: innovative potential of construction, institutional restrictions of the war period, risks and threats, informal employment in construction, trends in innovative renewal.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Актуалізація проблем зміцнення інноваційного потенціалу будівельної галузі обумовлена потребами прискореного відновлювальних робіт під час війни та після її завершення, в яких будівництву та його кадровому потенціалу належить провідна роль. Галузь опинилась у складній економічній ситуації, втративши значну частину власного матеріального і нематеріального активу при стрімкому зростанні потреби в обсягах відновлення внаслідок руйнівного впливу воєнних дій, а відтак проблема зростання його спроможності набула пріоритетної актуалізації. Деякі будівельні компанії частково згорнули економічну діяльність через пошкодження і руйнацію логістики, виробничих потужностей; окремі структури вимушено релокували бізнес у більш безпечні регіони. З початком ведення воєнних дій на території країни частина будівельних підприємств повністю призупинила економічну діяльність. На тлі фінансових, матеріальних і кадрових втрат, скорочення кваліфікованого персоналу через мобілізацію і еміграцію за кордон виникли обмеження і ризики, пов'язані із зниженням рівня доходності будівельного виробництва, ускладненням його організації та енергозабезпечення.

Відповідно до офіційної міжнародної методики RDNA (*англ.* Rapid Damage and Needs Assessment) оцінювання збитків, завданих війною, яку застосовують Світовий банк, ЄС та ООН для визначення потреб країни під час або після масштабних криз і воєнних дій, підготовлено відповідні оцінки збитків RDNA-4 на рівні \$524 млрд. Така ситуація вимагає державні структури посилювати регулятивний вплив на інноваційний розвиток галузі, поєднуючи державні програми, пропозиції фінансових донорів і приватні проєкти для впровадження новітніх технологій, створення нових цифрових платформ, модернізації логістики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми формування і зміцнення інноваційного потенціалу галузі актуалізовано в контексті

основних напрямів та інструментів державної політики розвитку будівництва, його модернізації як однієї з перспективних форм оновлення відповідно до сучасних інноваційних вимог, викладених у наукових працях Бондаренко Д., Гудими Л., Калашнікова К., Кубанова Р., Ісаєнко Д. [1-4]. В умовах низької прогнозованості можливого перебігу подій, нестачі фінансових ресурсів, проблем із залученням зовнішніх і внутрішніх інвестицій особливу увагу приділено дослідженню процесів цифровізації галузі в контексті структурних змін нестабільного ринкового інституційного середовища [1] та визначенню перспективних напрямів регулювання інноваційної діяльності у будівництві [5-6]. Напередодні війни в Україні затверджено Концепцію впровадження технологій будівельного інформаційного моделювання (BIM-технологій) з відповідним планом заходів з її реалізації, якою визначено перспективні напрями оновлення технологічної основи сучасного будівництва.

Мета статті полягає у визначенні позитивних трендів розвитку будівництва та ключових обмежень, ризиків і загроз воєнного періоду на шляху його інноватизації та реалізації завдань відновлювального періоду вітчизняної економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інноваційний потенціал будівельної галузі відіграє пріоритетну роль у відновлювальних процесах вітчизняної економіки воєнного і повоєнного періодів. Інноваційний розвиток у широкому концептуальному контексті охоплює процеси адаптації, модернізації галузей економіки, впровадження нових технологій і процесів для досягнення цілей конкурентоспроможності. В умовах війни це також переорієнтація на потреби військово-промислового комплексу, розвиток оборонних технологій, пошук ефективних рішень для стабілізації економіки та забезпечення критичної інфраструктури, а також використання інновацій для гуманітарних потреб. У практичній площині інноваційні тренди розвитку галузі обумовили передовсім: цифровізацію процесів відновлення (BIM, розроблення карт пошкоджень, проведення дистанційної

оцінки); поширення модульного будівництва; відбудову на основі вибору екологічних матеріалів і відновлювальних джерел енергії. Наразі в будівництві країні прискорено процес переходу на цифровізацію проектів в реалізації завдань відновлення та сталого розвитку економіки.

Будівельна галузь України з початком воєнних дій на території країни опинилась у сфері загострення кризових явищ, які охопили усі без винятку напрями її економічної діяльності, кадрового і матеріально-технічного забезпечення. У 2022 р. обсяги виконаних будівельних робіт зменшилися більш, ніж удвічі; аналогічно скоротилось введення площі житла за дозволами на нове будівництво, а індикатор ділової впевненості в галузі знизився до -60,2 %, що відповідає економічній ситуації з проявами панічних настроїв та високою невизначеністю у подальших діях (табл. 1).

Таблиця 1. Показники розвитку будівельної галузі в Україні, 2021-2024 рр

Показники	Рік			
	2021	2022	2023	2024
Обсяг виконаних будівельних робіт, млрд грн	250,4	113,8	162,7	204,7
Площа житла, на яке видано дозволи на нове будівництво, млн м кв.	12,7	6,7	4,2	3,0*
Загальна площа житлових будинків, прийнятих в експлуатацію, млн м кв.	11,4	7,1	7,4	9,8
Індекс цін на будівельно-монтажні роботи, до попереднього місяця, %	120,4	129,1	110,5	107,0
Індикатор ділової впевненості в будівництві, %	-21,8	-60,2	-42,6	-40,6

* Січень-вересень 2024

Джерело: [7-11,14].

З другого півріччя 2022 року в регіонах країни, віддалених від зони ведення бойових дій та на частині деокупованих територій, розпочалися відновлювальні будівельні роботи на замовлення військових адміністрацій. За оцінками Світового банку, ЄС та уряду України (RDNA4, лютий 2025) на житло припадає найбільша частка від загальних потреб відновлення та реконструкції економіки країни. У 2023-2024 роках понад 61% компаній

розпочали роботу над новими будівельними проєктами, 22,2 % структур відновили економічну діяльність лише частково.

Будівельна галузь країни поступово відновлює власний інноваційний потенціал розвитку, спроможність реалізовувати успішні проєкти. Впродовж 2023-2024 рр. при збільшенні обсягів виконуваних будівельних робіт більшість показників розвитку галузі досягли довоєнних значень. Проте окремі з них, зокрема загальна площа введення нового житла продовжувала скорочуватися через нестачу інвестування та інші обмеження воєнного періоду при зростаючій затратності галузі. У 2024 році більшість будівельних компанії у сегменті житлової нерухомості завершили раніше розпочаті проєкти.

Прискорення відновлювальних процесів у будівництві країни відбулось на основі концепції BIM (*англ.* Building Information Modeling), яка спростила проєктування відбудови об'єктів; дала змогу знизити загальні видатки; забезпечила прозорість даних для міжнародних донорів; сприяла створенню цифрових двійників окремих міст. Ця цифрова технологія орієнтована на створення тривимірної моделі будівлі на всіх етапах – від проєктування до експлуатації та ремонту та має значні переваги у порівнянні з традиційним програмним забезпеченням CAD (*англ.* Computer-Aided Design) (табл. 2).

Таблиця 2. Програми комп'ютерного проєктування будівельних споруд

CAD	BIM
Векторні креслення	Інформаційна модель
2D / 3D геометрія	3D + інформація
Кожне креслення окремо	Все пов'язано в єдиній моделі
Висока ймовірність несинхронності	Автоматичне оновлення всіх планів / проєкцій
Немає даних про матеріали й вартість	Повна база даних елементів

Джерело: [1,2].

Нормативно-правова база щодо інноваційного оновлення будівництва, впровадження BIM-технологій почала формуватися ще до війни. Кабмін України в 2021 р. ухвалив відповідну Концепцію як офіційне стартове рішення для цифровізації процесу проєктування та гнучкого управління

житлово-будівельними проектами. Окремі успішні проекти за цією технологією було реалізовано у Нідерландах; здебільшого вони стосувались створення житлових будинків за допомогою 3D-принтера та отримали високі оцінки за параметром інноваційності [12,13]. У 2022 р. ухвалено Закон України № 2486-IX щодо обов'язкового облаштування в нових спорудах укриттів для безпеки майбутніх житлових і комерційних об'єктів. Діючий з вересня 2022 р. ДБН В.2.6-31:2021 істотно посилив норми у сфері енергоефективності конструкцій.

Важливим кроком з інноваційного розвитку будівництва стало набуття чинності Закону України «Про надання будівельної продукції на ринку» з січня 2023 р., яким гармонізовано національні норми з вимогами Регламенту ЄС № 305 для стандартизації якості та безпеки будівельних матеріалів. У відповідь на воєнні ризики зріс попит на такі інноваційні рішення, як модульне житло (зокрема, проєкт «Housing for Ukraine»). Відновлення пошкодженого житла нерідко планують у стилі «build back better» з акцентом на вимоги енергоефективності і принципи відповідності євростандартам. Стратегічним кроком стала локалізація виробництва: анонсовано проєкти з будівництва заводів з виробництва флоат-скла, попит на який залишається високим в умовах постійної загрози обстрілів, передовсім це проєкти «NovaSklo» і «City One Development» [14]. На жаль, в Україні поки що відсутній реєстр усіх ВІМ-проєктів чи інноваційних будівель.

Наявна економіко-статистична інформація, на жаль, не дає змоги комплексно оцінити інноваційний потенціал розвитку галузі, проте певні уявлення щодо цього можна сформувавши на основі тенденцій інноваційної активності підприємств, які виконують окремі функції будівельного виробництва. Зокрема, у структурі інноваційно активних підприємств країни питома вага функціонуючих в сфері архітектури та інжинірингу зросла від 4,2 % у 2014–2016 рр. до 7,6 % у 2020–2022 рр. Проте за 2014–2022 рр. частка підприємств з технічними інноваціями, які отримували державну фінансову допомогу, скоротилась майже втричі (рис.1).

Рис. 1. Інноваційна діяльність у сфері архітектури та інжинірингу, технічних випробувань та досліджень, 2014–2022 рр., %

Примітка. « – » Дані відсутні

Джерело: [15].

Безумовно, інноваційна діяльність у будь-якій галузі економіки вимагає потужної державної підтримки, проте не обмежується нею. Перспективним напрямом нарощування інноваційного потенціалу будівельної галузі країни є укрупнення її виробничих структур, посилення інтеграційних процесів у вітчизняній економіці для потреб розроблення, комерціалізації новітніх технологій. Потужні будівельні бізнес-структури зазвичай є головними ініціаторами інтеграційних процесів та реалізації великих науково-технічних інвестиційних проєктів. Проте більшість будівельних підприємств країни за обсягами виробництва і чисельністю зайнятих працівників є малими або середніми, які володіють певними ресурсами і можливостями для впровадження інновацій, проте їх створення викликає певні труднощі.

Високою інноваційною спроможністю володіють зазвичай великі підприємства, розташовані здебільшого у великих мегаполісах.

На шляху інноваційного розвитку галузі виникли впливові інституційні обмеження, оскільки будівництво є надзвичайно чутливим до структурно-функціональних зрушень в інституційному середовищі; його можливості значною мірою детерміновані системою правового регулювання, чинними фінансовими механізмами, а також рівнем довіри між взаємодіючими сторонами. Сформоване інституційне середовище не лише впливає на конкурентність будівельних підприємств, а й визначає можливості впровадження інновацій через доступність кредитних ресурсів, розвиток взаємовигідних партнерських відносин. Державна підтримка на основі гарантування позик або стимулювання фінансових установ до розширення кредитування будівництва сприяє збільшенню оборотного капіталу компаній та їх фінансової стабільності.

Істотне зниження доступності кредитних ресурсів в умовах війни трансформується в ключовий ризик стримування інноваційного розвитку більшості будівельних компаній та ускладнення реалізації пріоритетних напрямів інноватизації будівельного виробництва. Успішні масштабні будівельні проєкти потребують значних капітальних вкладень, унормування процедур надання довгострокових кредитів, що значною мірою впливає на ефективність фінансування будівельних підприємств. Важливу роль відіграють неформальні механізми, засновані на домовленостях між забудовником та фінансовими установами. При інвестуванні в інновації фінансові організації враховують не лише показники діяльності компаній, а й неформальні оцінки їх фінансової стійкості, кредитну історію, репутацію надійності. Сприятливі умови кредитування, доступ до вигідних контрактів, земельних ділянок та стратегічних ресурсів отримують лише надійні у фінансовому плані будівельні організації [16].

В умовах нестабільності, фінансової невизначеності та дії об'єктивно обумовлених воєнним часом обмежень ускладнено розроблення ефективних

інноваційних стратегій розвитку будівельних компаній через загальне зниження прогнозованості перебігу подій та вади у поточному і перспективному плануванні. Внаслідок надзвичайних ситуацій зазнають змін відносно стабільні у мирний час формальні інституції (законодавчі норми, нормативні акти, технічні регламенти та інші інструменти державного регулювання). До цього нерідко додаються тривалі дозвільні і погоджувальні процедури, а також містобудівні обмеження. Недосконалість чинного законодавства, корупційні ризики та відсутність прозорих механізмів прийняття управлінських рішень може створювати перешкоди для сталого функціонування будівництва.

На тлі необхідності масштабного фінансування воєнних програм на державному рівні зростають реальні ризики неефективного чи корупційного використання коштів та зменшення ресурсів на потреби інноваційного розвитку провідних галузей вітчизняної економіки. У фронтових та прифронтових територіях країни процедура закупівель нерідко здійснюється в спрощеному режимі, поза відкритих тендерів для швидкого реагування, що знижує рівень транспарентності та контролю, нерідко спричиняючи недовіру до інституцій. Важливо зазначити, що міжнародні донори й фінансові інститути (зокрема, ЄС, Світовий банк) вимагають своєчасного, жорсткого моніторингу за використанням ресурсів, що не завжди досягається через низьку інституційну спроможність деяких структур. Крім того, виникнення певних осередків фінансової непрозорості компрометує ідею збалансованого інноваційного розвитку окремих галузей економіки.

В контексті проблем виникнення нових обмежень і ризиків воєнного періоду на увагу заслуговує практика запровадження певних тимчасових процедур, передовсім виконання бюджету, які по суті змінюють чинні норми фінансового менеджменту та істотно впливають на інноваційний розвиток різних сфер економічної діяльності. Деякі з них, зокрема пріоритезація оборонних витрат, особливості процедур державних закупівель, виконання окремих повноважень військових адміністрацій ускладнюють механізми

стратегічного і поточного планування та громадського контролю за використанням залучених ресурсів. Це створює додаткові ризики зниження прозорості та звуження горизонту довгострокового фінансового планування інноваційного розвитку будівельних підприємств. Запроваджені у воєнний період юридичні тимчасові лімітування можуть знижувати інвестиційну привабливість будівельних проєктів (через правову невизначеність, складні процедури погодження у зонах ризику) та звужувати можливості їх ефективного співфінансування.

На жаль, окремим будівельним підприємствам проблематично наразі переорієнтувати інноваційну діяльність під потреби структурних зрушень на ринку нерухомості, у сфері ділової активності та цінової політики, а головне – під динамічні, активні процеси територіального перерозподілу попиту як з боку населення, так і суб'єктів підприємництва. Запроваджені державні програми кредитування населення, сприяння у започаткуванні власного бізнесу, безумовно, підтримують певним чином ринок нерухомості та потребу в будівельній продукції, проте не надають нових імпульсів розвитку галузі за інноваційними орієнтирами і пріоритетами. На тлі активних і динамічних зрушень у тенденціях розвитку ринку нерухомості відбулась трансформація моделі поведінки споживачів цієї продукції, змінились їх вимоги до житла; дедалі частіше при виборі нового житла вони керуються принципами безпеки, звертаючи увагу на наявність у будинках засобів захисту, укриттів, додаткових джерел електроенергії тощо.

В умовах війни виникли нові обмеження і ризики, що ускладнюють досягнення цілей інноваційного розвитку з огляду на великі втрати з різних суб'єктивних і об'єктивних причин, які матимуть довгострокові негативні наслідки для розвитку будівельної галузі, її кадрового забезпечення, а в подальшому – і для інших галузей економіки за ланцюговою реакцією впливу. Нестабільні соціально-економічні умови в країні обумовлюють появу ризиків втрати конкурентної складової, передовсім у кадровій сфері, основними з яких є:

- зміна ціннісних орієнтирів в умовах війни, що нерідко

потребує перегляду системи чинних трудових норм, соціальних стандартів, систем оплати та стимулювання праці; • поширення неповної і онлайн-зайнятості ускладнюють систему організаційно-економічного забезпечення розвитку галузі, порушують раніше встановлені інформаційно-комунікаційні канали в колективах; • виникнення конфліктів, окремі прояви агресії в умовах війни спричиняють нові проблеми у трудових і виробничих процесах; • зростання навантаження на працівників через виїзд частини з них за кордон, мобілізаційні процеси спричиняє збільшення плинності кадрів • скорочення витрат на робочу силу (передовсім витрат на охорону праці та соціальний пакет) погіршує стабільність трудових колективів.

Фрагментацією економічного простору, порушенням економічних зв'язків загрожує нерівномірність розміщення будівельних організацій, від яких значною мірою залежить розвиток інших галузей економіки. Під впливом подій воєнного часу надмірно посилилась територіальна диференціація умов ведення підприємницької діяльності у будівництві – вона істотно погіршилась у східних і південних областях через руйнування, скорочення потенціалу економічно активного населення, порушення транспортно-логістичних систем. У відносно безпечних західних регіонах України активізувався платоспроможний попит на житлову нерухомість та заінтересованість забудовників у нових об'єктах житлової нерухомості у зв'язку із збільшенням міграційного переміщення населення та релокацією бізнесу. Надмірна диференціація умов ведення підприємницької діяльності у сфері будівельного виробництва не лише формує нові обмеження для інноваційного розвитку галузі, а й істотно посилює загальну просторову незбалансованість економічного розвитку країни та її регіонів.

Істотні обмеження і ризики для інноваційного потенціалу галузі створює лідируюча позиція будівництва серед галузей вітчизняної економіки з високим рівнем неформального працевлаштування (32 % у 2021 р.), яка більше поширена на малих та середніх будівельних підприємствах, ніж на великих. Як своєрідний засіб виживання у середовищі з високими ризиками

втратах, неформальна зайнятість формує певні обмеження і ризики для благополуччя працівників на майбутнє. Для зайнятих у будівництві неформальне працевлаштування дає змогу пристосуватись до ситуації невизначеності і нестабільності у відповідному ринковому сегменті, що в цілому зменшує рівень структурного безробіття та соціальної напруги на ринку, поєднуючись з такими обмеженнями, як неофіційні доходи, незадовільні умови праці, відсутність соціальних гарантій, перспективи низьких соціальних виплат у майбутньому. Поширення неформальної зайнятості у будівництві для суб'єктів підприємництва істотно обмежує вільний доступ до кредитів, необхідних для інноваційного розвитку, а також до державних програм фінансової підтримки на тлі можливих економічних санкцій; для бюджетів різних рівнів вона є загрозою скорочення податкових надходжень, тінізації економічної діяльності, а в подальшому – звуження можливих джерел фінансового оновлення техніко-технологічної бази виробництва.

Висновки та перспективи подальших досліджень. В умовах війни постійно виникають нові, нерідко непередбачувані та непрогнозовані обмеження і ризики для зміцнення інноваційного потенціалу будівельної галузі; її успішна модернізація дедалі більше залежить від сфери зайнятості та якості відтворення ключових параметрів кадрової сфери. Попри зовнішні і внутрішні негативні впливи будівництво досягатиме необхідного рівня насиченості інноваційними розробками, висококваліфікованими кадрами, а також фінансовими ресурсами, достатніми для комплексного розвитку галузі. Інноваційна спроможність будівельних компаній країни зростатиме як за рахунок власного ресурсного потенціалу, так і модернізації системи державної підтримки галузі, системи менеджменту і маркетингу.

Інструменти мінімізації можливих ризиків і загроз мають зберігати пріоритетне значення в структурі організаційно-економічних та інституційних механізмів підтримки інноваційної активності та забезпечення необхідного для цього ділового клімату (на основі антимонопольного

регулювання, державного замовлення, грошово-кредитного стимулювання, системи субсидій і дотацій). Противагою поширенню неформальної зайнятості є зміцнення нематеріального активу будівельної галузі, передовсім його соціального капіталу, який наразі ґрунтується на відповідальності, компетентності, плідному співробітництві заінтересованих сторін, що дає змогу не лише знижувати виробничі видатки, а й забезпечувати безпеку та ефективність інноваційних розробок. За умов впровадження ефективних програм співфінансування будівельних проєктів, зокрема шляхом створення відповідних структурних фондів, яке здійснюється здебільшого міжнародними структурами, може бути досягнуто прискорення інноваційного розвитку будівельної галузі, необхідне для відновлення країни. Подальші наукові дослідження доцільно спрямувати на визначення і обґрунтування нових інструментів державного і муніципального впливу на інноваційний розвиток будівельної галузі як з урахуванням національних інтересів і потреб, так і локальних, спрямованих на збереження соціально прийняттого рівня життя населення.

Література

1. Бондаренко Д., Калашнікова К. Цифровізація будівельної галузі України: аналіз стану, проблем та перспектив розвитку. Економіка та суспільство. 2024. № 65. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-2> (дата звернення: 2.12.2025).
2. Гудима Л. О. BIM-технології в будівництві: сучасні виклики для України. Бізнес Інформ. 2024. № 2. С. 97-104. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-2-97-104> (дата звернення: 12.11.2025).
3. Кубанов Р., Макатьора Д., Прусов Д. Економічна константа доцільності і впровадження ресурсозберігаючих технологій на будівельному підприємстві в умовах впливу нестабільного ринкового середовища та обмеженості ресурсів. Економіка та суспільство. 2024. № 59. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-9> (дата звернення: 12.11.2025).

4. Ісаєнко Д. В. Державна політика у сфері забезпечення стійкого функціонування будівельної галузі. Актуальні проблеми державного управління. 2010. № 1(37). С. 115-121.

5. Заяць Т. А. Пріоритети державного регулювання інноваційної діяльності у будівництві України. Ефективна економіка. 2020. № 8. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=8097> (дата звернення: 13.11.2025).

6. Згалат-Лозинська Л. О. Інституційне забезпечення інноваційної діяльності в будівництві: стан та напрями вдосконалення. Підприємництво та інновації. 2019. № 9. С. 33-37.

7. Крижний А. Торік обсяг виконаних будівельних робіт в Україні збільшився на понад 40%. URL: <https://epravda.com.ua/news/2024/04/04/712035> (дата звернення: 2.12.2025).

8. Volume of new housing construction in Ukraine. Open4business URL: <https://open4business.com.ua/en/volume-of-new-housing-construction-in-ukraine-decreased-by-6-6-in-january-september> (дата звернення: 2.12.2025).

9. Будівництво. Державна служба статистики України 2025. URL: https://stat.gov.ua/uk/topics/budivnytstvo?f%5B0%5D=content_type_taxonomy_term_page%3Aindicator (дата звернення: 2.12.2025).

10. Індекс цін на будівельні роботи. МінфінМедіа. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/index/buildprice> (дата звернення: 2.12.2025).

11. Очікування будівельних підприємств. Державна служба статистики України. URL: <https://stat.gov.ua/uk/publications/ochikuvannya-budivelnykh-pidpryyemstv-u-iv-kvartali-2025-roku-shchodo-perspektyv> (дата звернення: 2.12.2025).

12. Про схвалення Концепції впровадження технологій будівельного інформаційного моделювання (BIM-технологій) в Україні та затвердження плану заходів з її реалізації. Розпорядження № 152-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/152-2021-p> (дата звернення: 2.12.2025).

13. Fourth Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA4): February 2022 – December 2024. United Nations Ukraine. URL: <https://ukraine.un.org/en/290001-fourth-rapid-damage-and-needs-assessment-rdna4-february-2022-december-2024> (дата звернення: 2.12.2025).

14. Мехбуд. Будівельна галузь України. URL: <https://blog.mehbud.com.ua/uk/other/budivel%CA%B9na-haluz%CA%B9-ukrayiny> (дата звернення: 2.12.2025).

15. Кількість інноваційно активних підприємств за видами економічної діяльності, 2020-2022. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 2.12.2025).

16. Лопатка С. І. Інституціональне середовище функціонування підприємств будівельного сектора у процесі євроінтеграції. Академічні візії. Випуск 29/2024. <https://zenodo.org/records/15454040> (дата звернення: 2.12.2025).

References

1. Bondarenko, D. and Kalashnikova, K. (2024), “Digitalization of the construction industry of Ukraine: analysis of the state, problems and prospects for development”, *Economy and Society*. *Economy and Society*, vol. 65. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-2>.

2. Gudyma, L.O. (2024), “BIM technologies in construction: modern challenges for Ukraine”, *Business Inform*, vol. 2, pp. 97-104. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-2-97-104>.

3. Kubanov, R. Makatyora, D. and Prusov, D. (2024), “Economic constant of feasibility and implementation of resource-saving technologies at a construction enterprise under the influence of an unstable market environment and limited resources”, *Economy and Society*, vol. 59. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-9>).

4. Isaienko, D.V. (2010), "State policy in the sphere of ensuring the sustainable functioning of the construction industry", Current problems of state administration, vol. 1(37), pp. 115-121.

5. Zaiats, T.A. (2020), "Priorities of state regulation of innovative activity in construction of Ukraine", Effective economy, vol. 8, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8097> (Accessed: 13.11.2025).

6. Zgalat-Lozynska, L.O. (2019), "Institutional support of innovative activity in construction: state and directions of improvement", Entrepreneurship and Innovation, vol. 9, pp. 33-37.

7. Kryzhny, A. (2024), "Last year, the volume of construction work performed in Ukraine increased by more than 40%", available at: <https://epravda.com.ua/news/2024/04/04/712035> (Accessed: 2.12.2025).

8. Open4 Business (2025), "Volume of new housing construction in Ukraine", available at: <https://open4business.com.ua/en/volume-of-new-housing-construction-in-ukraine-decreased-by-6-6-in-january-september> (Accessed: 2.12.2025).

9. State Statistics Service of Ukraine (2025), "Construction", available at: https://stat.gov.ua/uk/topics/budivnytstvo?f%5B0%5D=content_type_taxonomy_term_page%3Aindicator (Accessed: 2.12.2025).

10. MinfinMedia (2025), "Price index for construction works", available at: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/index/buildprice> (Accessed: 2.12.2025).

11. State Statistics Service of Ukraine (2025), "Expectations of construction enterprises", available at: <https://stat.gov.ua/uk/publications/ochikuvannya-budivelnikh-pidpryemstv-u-iv-kvartali-2025-roku-shchodo-perspektyv> (Accessed: 12.12.2025).

12. Cabinet of Ministers of Ukraine (2021), Resolution "On approval of the Concept for the introduction of building information modeling technologies (BIM technologies) in Ukraine and approval of the action plan for its implementation", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/go/152-2021-p> (Accessed: 2.12.2025).

13. United Nations Ukraine (2024), “Fourth Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA4): February 2022 - December 2024”, available at: <https://ukraine.un.org/en/290001-fourth-rapid-damage-and-needs-assessment-rdna4-february-2022-december-2024> (Accessed: 2.12.2025).

14. Mehbud (2025), “Construction Industry of Ukraine”, available at: <https://blog.mehbud.com.ua/uk/other/budivel%CA%B9na-haluz%CA%B9-ukrayiny> (Accessed: 2.12.2025).

15. State Statistics Service of Ukraine (2025), “Number of innovatively active enterprises by type of economic activity, 2020-2022”, available at: <https://www.ukrstat.gov.ua> (Accessed: 2.12.2025).

16. Lopatka, S.I. (2024), “Institutional environment of the functioning of enterprises in the construction sector in the process of European integration”. Academic visions, vol. 29, available at: <https://zenodo.org/records/15454040> (Accessed: 2.12.2025).

Стаття надійшла до редакції 03.01.2026 р.